

STM/YTO/YPA

Markus Seppelin

9.2.2021

Aihe: VNS 3/2020 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta: Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa. StV:n asiantuntijakuuleminen 10.2.2021.

Lausunto

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta rakentuu hallitusohjelman ja hallitusohjelmaan kirjattujen toimenpiteiden ympärille. Selonteossa ei siis esitellä uusia toimia kestävän kehityksen toteutumiseksi. Selonteon kuvaa hallituksen toimenpiteet jokaisen 17 tavoitteen toteuttamiseksi tällä hallituskaudella.

Selonteon laatiminen aloitettiin keskitetysti VNK:ssa joulukuussa 2019. VNK laati selontekoon tekstit hallitusohjelman pohjalta, ja ministeriöillä oli mahdollisuus kommentoida selontekoa kevään 2020 aikana. Selonteko oli alustavasti määrä antaa eduskunnalle keväällä 2020, mutta aikataulu muuttui koronaviruspandemian vuoksi ja selonteko annettiin eduskunnalle syksyllä 2020.

STM on ollut mukana valmisteluissa ja osallistunut seuraavien tavoitteiden tekstiosuuksien laadintaan ja kommentointiin yhdessä muiden ministeriöiden kanssa:

- Tavoite 1: Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta
- Tavoite 2: Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävää maataloutta
- Tavoite 3: Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille
- Tavoite 5: Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia
- Tavoite 8: Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttää ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja
- Tavoite 10: Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä

Tavoitteiden alla on kuvattu toimia sekä kansallisesta näkökulmasta että globaalivastuun osalta. Selontekoa on laadittu ennen kuin Covid-19-pandemia puhkesi ja siten se kuvaa lähtötilannetta ennen pandemian puhkeamista.

STM:n toimiala linkittyy useisiin kestävän kehityksen tavoitteisiin ja niiden toimeenpanoon sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Hallitusohjelmassa on STM:n toimialalla useita hankkeita ja toimia, jotka tukevat kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa. Olemme huolissamme Agenda 2030 toimeenpanosta globaalisti ottaen huomioon koronaviruspandemian taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset. On entistä tärkeämpää panostaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoon, kuten universaalin terveyskattavuuden ja riittävän sosiaaliturvan saavuttamiseen.

Kestävän kehityksen viitekehikossa on jatkossa tärkeää kiinnittää enemmän huomiota terveys- turvallisuuden edistämiseen, pandemioihin varautumiseen sekä terveysjärjestelmien vahvistamiseen. Olemme sitoutuneet työskentelemään yhdessä kansainvälisen terveysturvallisuuden vahvistamiseksi ja

pandemian oppien hyödyntämiseksi terveystavoitteiden saavuttamiseksi. Pidämme tätä esillä aktiivisesti kansainvälisessä toiminnassamme.

On pidettävä mielessä pandemiatilanteen johtavan helposti myös tarttumattomien tautien ja mielen-terveyden ennestään lisääntyvään taakkaan, jolla on terveysvaikutusten ohella laajoja taloudellisia ja sosiaalisia seurauksia.

On tärkeää tarkastella kestävä kehityksen tavoitteiden välisiä yhteyksiä ja keskinäisiä riippuvaisuuksia. Jokainen tavoite edellyttää usein myös edistymistä muissa tavoitteissa.

Agenda2030 korostaa voimakkaasti kestävä kehityksen tavoitteiden keskinäisriippuvuutta. Kestävä kehityksen tavoitteita ei voida tarkastella ja toimeenpanna irrallisina toisistaan. Tavoitteiden toteutuminen riippuu suuresti niiden keskinäisistä kytkennöistä. Hallitusohjelman ilmiölähtöinen lähestymistapa tukee monen kestävä kehityksen tavoitteen samanaikaista toteuttamista.

Sitoutuminen tavoitteisiin vaatii pitkäjänteistä työtä. Kestävä kehityksen edistäminen vaatii yli hallituskausien menevää pitkän aikavälin tarkastelua ja suunnittelua. Sosiaali- ja terveysministeriön strategiassa on pyritty katsomaan yhteiskunnan pitkän aikavälin muutostekijöitä ja vastaamaan niiden aiheuttamiin haasteisiin, kuten eriarvoistumisen pysäyttämiseen, ekologisiin riskeihin ja globalisaation haasteisiin.

Sosiaalisesti kestävä kehityksen edistäminen peruslähtökohdat STM:n toimialalla

Suomi on menestynyt hyvin maailmanlaajuisesti sosiaalista kehitystä kuvaavien mittareiden valossa. Emme voi kuitenkaan olettaa, että hyvä tilanne säilyy automaattisesti myös jatkossa. Sosiaalisesti kestävä kehityksen kannalta olennaisten tavoitteiden toteutuminen edellyttää Suomessa olemassa olevien rakenteiden ylläpitoa, tilanteen tarkkaa seuranta ja rakenteiden toimivuuden jatkuvaa kehittämistyötä.

Sosiaalisesti kestävä kehityksen kannalta on ensiarvoista pitää yllä toimivia yhteiskuntarakenteita, jotka vähentävät eriarvoisuutta sekä edistävät väestöjen terveyttä ja hyvinvointia. Tämä on tullut korostuneesti esille myös koronapandemian aikana.

Tehokkaasti toimiva talousjärjestelmä edesauttaa sosiaalisten päämäärien toteutumista, joiden saavuttaminen taas osaltaan edistää talouden vakaata kehitystä, yhteiskuntarauhaa sekä turvallisuutta.

Toimivat yhteiskuntarakenteet ovat pitkäaikaisen kehityksen tulos. Suomessa on onnistuttu vähentämään köyhyyttä ja eriarvoisuutta universaalin koko väestön kattavan sosiaaliturvan avulla. Samaan päämäärään tähtäävät myös tulonjakoa tasaava verotus sekä tulonsiirrot pienituloisille.

Julkisesti järjestetyt peruspalvelut on turvattu kaikille varallisuudesta, yhteiskunnallisesta asemasta tai tuloista riippumatta.

Sukupuolten ja eri väestöryhmien tasa-arvoa edistää Suomessa yksilöllinen tarkastelutapa.

Syrjäytymisen ehkäisy on keskeinen yhteiskuntapolitiikan lähtökohta erityisesti tarveharkintaisissa etuuksissa ja palveluissa.

Ympäristöterveydenhuolto ehkäisee ja poistaa elinympäristössä esiintyviä terveyshaittoja. Terveysten edistämisen ja sairauksien ehkäisyn kannalta on olennaista turvata riittävien terveyspalveluiden ohella toimiva sanitaatio, eli puhtaan veden saanti, hyvä hygienian taso sekä tehokas viemärointi.

Sosiaalisesti kestävää Suomea ja maailmaa rakennetaan kaikissa hallitusohjelman strategisissa kokonaisuuksissa. Kestävä kehitys on ollut myös STM:n Strategia 2030:n lähtökohta, jossa päämääränä on eheä yhteiskunta ja kestävä hyvinvointi.

Hallitus jatkaa jo edellisellä hallituskaudella sovittuja toimeenpanon seurantaan ja arviointiin liittyviä periaatteita ja käytäntöjä. Nykyinen hallitus on selonteossa myös sitoutunut kansallisen kestävä kehityksen politiikan arviointiin vuonna 2022. Seuraava vaihe kansallisessa kestävä kehityksen työssä on **Agenda2030 tiekartan laatiminen** vuoteen 2030 asti. Agenda2030 tiekartassa on kyse ylivaalikautisesta raamista, joka kertoo mihin asioihin meidän tulee Suomessa keskittyä seuraavan kymmenen vuoden aikana, jotta saavutamme ne tavoitteet, joihin olemme Agenda2030 loppuasiakirjassa sitoutuneet.